

Copyright © 2019 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Aralık 2019 • 7(Özel Sayı) • 5-18

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 23 Eylül 2019
 Kabul | 05 Ekim 2019

Türkiye’de Gençlerin Gönüllülük Faaliyetlerine Katılım Durumu

Aylin Görgün Baran*

Öz

Bu makalede gönüllülük konusu gençler üzerinden irdelenmiştir. Çalışmanın amacı gerek dünyada gerekse Türkiye’de gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılım durumlarının nasıl olduğunu literatür üzerinden ortaya koymaktır. Çalışmanın yöntemi literatür incelemesine yöneliktir. Gençlerin bir yaşam politikası olarak gönüllü davranışlara yönelmesini nasıl sağlayabiliriz, sorusu üzerinden tartışma yürütülmüştür. Çalışmanın teorik çerçevesini felsefi açıdan varoluşçuluk, sosyolojik açıdan ise özneyi ilişkiselliği oluşturmaktadır. Sonuç olarak Türkiye’de gençlerin gönüllülük faaliyetlere katılımını yükseltmek için aile, okul, medya gibi kurumların insani davranışları ve ekosistemi önceleyen uygulamalara önem vermesi yetişkinlerin rol model oluşturması ve devletin bu konuda kanun ve mevzuatı oluşturması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gençlerde Gönüllülük, Sosyalleşme, İnsani Davranışlar, Varoluşçuluk, Aktif Katılım ve Vatandaşlık.

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Ankara, abaran@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-422-1941

Abstract

Volunteering is examined in terms of the young in the study. The aim of the study is to reveal the state and level of participation of the young in volunteering activities both in Turkey and the world on the basis of the literature. The method of the study is the literature review. The discussion is made through the question related to how we can provide the young to act voluntary behaviors as a life policy. The theoretical frame of the study is consisted of existentialism in terms of philosophy and subject-structure relationality in terms of sociology. As a result, the participation level of the young in volunteering activities is low in Turkey and in order to increase this level, it is required that the organizations such as family, school, media, etc should place importance to practices prioritizing humanistic behaviors, the adults should be role models and the government should establish the relevant laws and regulations.

Keywords: Volunteering in the Young, Socialization, Humanistic Behaviors, Existentialism, Active Participation and Citizenship, Digital Activism.

Giriş

Gönüllülük, son yıllarda belki 21. Yüzyılın muğlaklığı ve belirsizliği karşısında insani bir davranış olarak yeniden gündeme gelen önemli kavramlardan biri olmuştur. Küresel sistemin yarattığı krizler olarak bilinen yoksulluk, savaşlar ve göçler nedeniyle oluşan, yalnızlaşma, yabancılaşma ve bireyselleşme karşısında duyulan kaygı ve endişe gerek ulusal gerekse uluslararası sivil kuruluşları harekete geçirmiştir. Bir taraftan küresel sistem yarattığı sorunlarla kriz oluştururken öte taraftan bu krizlerin nasıl aşılabileceği konusunda bireyleri, sivil kuruluşları sorumluluğa ve yardıma çağırır. Oysa ulusal sistemin sosyal devlet anlayışı adil bir biçimde işletilebilse insanların yaşadığı bu acılar uç noktalara varmadan çözüme kavuşturulabilir. Ahlaki bir sorumluluk olarak vurgulanan gönüllülük, aslında devletin bu konuda yapması gereken görevlerinin üzerine bir örtü örtülmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır. Sistemsel sorunlara rağmen kökleri tarihin derinliklerinde olan insanlık adına bireyin herhangi bir maddi-manevi karşılık beklemeden yardım etme isteğini bir gerçeklik olarak inkâr edemeyiz. Bu anlamda gönüllülük insan olmanın bir gereği olarak kabul edilir ve birey bunu zorla değil kendi özgür iradesiyle yapar. Bu kapsamda felsefi anlamda varoluşçuluk, varlığımızdan ötürü ya da varlığımızı anlamlandırmak adına canlı-cansız/eko-sisteme sorumlu davranmanın gereği üzerinde durur. Bu çalışmada gençlik ve gönüllülük olgusu hem varoluşçu felsefi görüş açısından değerlendirilmekle hem de sosyolojik açıdan yapı-özne ilişkiseliliği çerçevesinde analiz edilmektedir.

Gençlik; fizyolojik ve biyolojik anlamda bedenin gelişimi açısından bir geçiş dönemi olarak kabul edilmesine rağmen sosyolojik ve psikolojik açıdan her yaş döneminde içinde bulunulan grupta, bireyin zihninde, davranışında ve ruhunda önemini koruyarak kendisi

ile birlikte yaşar hale gelmiştir. Böylelikle gençlik artık bireyde kalıcı, süreklilik taşıyan bir deneyim haline gelmekte ve tahayyülünde kendisi ile birlikte yaşamakta ve yaş almasına rağmen insanın kendini genç hissetmesi ile bize gençlik döneminin geçici olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda sosyolojik ve psikolojik açıdan gençliği biten ya da geçici bir dönem olarak değil, aksine devam eden ve deneyimlerle birlikte yaşayan bir süreç olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Çünkü gençlik bir yaşam dönemi değil bir akıl hâli olarak inşa sürecidir. Yani yaş bireyin kendi kararı olarak işlevsel olur. Durum böyle olunca gençlerin gönüllüğü de bu noktada daha çok anlam kazanır.

Gönüllülük yalnızca gençleri ilgilendiren bir olgu olmayıp, insan olmanın ahlaki bir ödevi olarak düşünülmelidir. J. Locke, J. Mill, J.J. Rousseau gibi Aydınlanma Dönemi düşünürleri (Göze, 1998), bireylerin hakları üzerinde yoğun olarak durmakla birlikte bu hakların sorumluluklarla birbirine bağlı olduğu için anlam kazandığına işaret ederler. Sosyolojik açıdan hak ve sorumluluklar bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlanmıştır (Tan, 1985). Bu noktada Varoluşçu Sartre’a göre, yaşamı anlamlandırmanın yolu insanın ekosisteme “sorumluluk” duymasından geçmektedir. Sorumluluk kendini mutlu etmek ile ilgili olduğu kadar başkalarını mutlu etmekle de alakalıdır. Bu karşılıklı ilişkisellik durumu aynı zamanda insanın ontolojik varlığının bir gereğidir. Varoluşçuluğa göre, insan bir varlıktır ve var oluşu özden önce gelir ve onun çevresindeki olan-bitenden sorumluluk duyarak yaşamını anlamlandırmasına yol açar (Sartre, 1967, s.9-10). Bu açıdan gönüllülük yaşamı anlamlandırmanın bir yoludur. Diğer bir ifade ile yaşamı anlamlandırmak gönüllülük esasında davranmayı olanaklı kılmaktadır. Çünkü gönüllülük, sorumlu yurttaş olmanın bir gereği olarak toplumsal duyarlılığı geliştiren ve yaşamı anlamlandırmayı gerektiren ahlaki bir davranıştır. BM’ye göre, gençlik gönüllülüğü, gençlerin gelişimine ve sosyal aidiyetlerinin güçlenmesine hizmet eden, aynı zamanda onların yakın sosyal çevrelerinin gelişimine anlamlı katkılarda bulunmasını kolaylaştıran önemli bir faaliyet olarak nitelenmektedir (Aytaç ve diğerleri, 2008). Ayrıca gönüllülük, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla demokrasinin ve demokratik katılımın bir gereği olarak görülmektedir. Demokratik yaşam bireylere belirli sorumluluklar yükler ve onların aktif vatandaş olmalarını ön görür. Böylelikle gönüllülük toplumda demokratik katılımın bir özelliği olarak sorumluluk duygusu ile hareket etmeyi gerektirir.

Sorumluluk aslında hayatı yaşamının kendisidir ve yaşamı anlamlandırmanın bir yoludur. Hayatı yerine getirilmesi gereken bir görev olarak düşünürsek yaşamı anlamlandırmayı başarmak kolay değildir. İnsan yaşamının gelip-geçiciliği bu yaşamın anlamlı kılınmasına işaret eder. Bu yol yaşama sanatı olarak değerlendirilir. Çünkü hayat yolu başlı başına bir amaç içerir. Bu amacı gerçekleştirmeye niyetlenen özne-birey, anlamlı bir tasarımı açığa çıkaran bir davranışta bulunarak yaşamı sanata çevirebilir ve hem başkaları için hem de kendisi için mutlu olmaya yönelebilir (Schopenhauer,2008, s.29; Eagleton, 2007, s.93-107; Sartwell, 2000; 46-48). Aristoteles (Eagleton, 2007, s.107), mutluluğa erdem yolu ile ulaşılacağından söz eder ve erdemin zihinsel bir tutumdan çok toplumsal bir pratik olduğu üzerinde durur. Bu ifade bireyin yaşamını sürdürmek için kendi varlığını, sorumluluklar üstlenerek gerçekleştirmesi ve toplumsal bir fayda sağlaması anlamına gelir. Varoluşçuluk açısından insanın yaşama karşı sorumlu olmak gibi bir ödevi bulunmaktadır.

Bunu yerine getirmek için erdem, duyarlılık ve empati mekanizmasını hep canlı tutması gerekir. Böyle bir anlayış, bireyi, tüm insanlara, hayvanlara, canlılara hatta somut olmayan nesnelere kısacası tüm eko-sisteme karşı nasıl davranması gerektiğini kavramaya götürür. Bu durum kısacası insani olanın aynı zamanda ahlaki olanın kendisi olduğu gerçeğinin de kabul edilmesidir.

Konu böylesine önemli iken, bizi ilgilendiren mesele felsefi bir anlam içeren gönüllülüğün nasıl kazanıldığı ve gençler için gönüllülüğün neden önemli olduğu sorularıdır. Özellikle gençlerin gönüllülük kapsamında ne türden faaliyetlerde buldukları ve bu durumun dünyada ve Türkiye'deki yansımalarının neler olduğu merak konusudur. Bu çalışmanın amacı, gönüllülük bağlamında bu soruların yanıtını oluşturacak bir değerlendirme ile gençlerin gönüllülük durumu ile ilgili tespitte bulunmaktır. Çalışmanın yöntemi olarak konu ile ilgili literatür incelemesine yönelik bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada öncelikle gönüllülük kavramının ne olduğu ve nasıl kazanıldığı üzerine teorik açıklamalarda bulunmakta daha sonra gençlerde gönüllülüğün dünya ve Türkiye'deki yansımalarına değinilmekte ve sonuçta genel bir değerlendirme yapılarak öneriler sunulmaktadır.

Gönüllülük Kavramının Tanımı

Bu konuda üzerinde uzlaşmış, ortak bir tanımın verilmesi güç gözükmemektedir. Aslında gönüllülük konusunda tek bir tanımdan hareket etmek de uygun karşılanmamaktadır. Çünkü farklı farklı tanımların yapılması demek aslında bu kavramın esnekliğini görmek demektir. Çakı'nın aktardığına göre (2014, s. 187), **gönüllülük**; "Finanssal kazancı amaçlamayan, kişinin kendi özgür iradesiyle yapılan, üçüncü bir tarafa yarar sağlayan, kurumsal bir ortamda gerçekleşen çalışma." olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası gönüllülük kavramının tanımına bakıldığında yine Çakı'nın (2011, s.145) aktarttığı çerçevede farklı kültürlerdeki gençlerin bir araya getirilerek gönüllü faaliyetlerde bulunması, bu gençlerin farklı deneyimler edinmelerini ve bu kültürleri öğrenmelerini içeren bir anlama sahip olduğu ifade edilmektedir. Balaban ve diğerlerine (2015, s.150) göre, gönüllülük en temel anlamı ile bireylerin maddi çıkar beklemezsizin kendi iradeleri ile toplumsal yarara hizmet eden faaliyetlere destek vermek anlamında tanımlanmaktadır. Bu tanımların ortak noktası herhangi bir maddi kazanç beklemezsizin yapılan yardım ve hizmetlerdir. Bu kapsamda gönüllülük, insanların zihninde pozitif bir anlamı ifade etmekte ve insanları, toplumları birbirine yakınlaştıran bir değer olarak kabul edilmektedir (Gönüllülük Yılı, 2019). Tanımlardaki bu esnek anlayış hızlı teknolojik, bilimsel ve toplumsal değişimler karşısında belki bir avantaj olarak görülebilir. Keza değişim, bireyin sürekli aktif olmasını gerektirir, yeniliklere açılım ve katılım olanaklarını yaratır. Bu kapsamda gönüllülük, Durkheim'in kavramı ile ifade edilirse özgeci-diğerkâmlılık (altruistic) kavramına denk düşer. Çünkü özgeci davranış toplumsal sorumluluk duygusunun yüksekliği ile eş değerdir. Bu kavram bir başkasına yardımcı olmayı ve olup-bitenden kendini sorumlu hissetmeyi niteler. (Ritzer&Stepnisky, 2014, s.95). Başkaları için kaygı duymayı, cömert olmayı, sosyal sorumluluğu ve toplum ruhunu hedef alan gönüllülük faaliyetleri temel insani değerlerin başlıca yansıması olarak karşımıza çıkar. Gençlik ve Spor Bakanlığının

2019 Yılı Gönüllülük yılığında, gönüllülüğün, “yardım etmeyi, ait olma duygusuna sahip olmayı, bağıllık ihtiyacı, itibar ve saygınlık kazanma, kendilik inşası, arkadaşlık kurma, kariyer yapma, becerilerini artırma, kendini daha iyi hissetme, daha iyi imkânlarla ulaşma, hayatını düzene sokma, daha etkin bir bilgiye sahip olma motivasyonlarıyla” yapılabildiği belirtilmektedir. Söz konusu yıllıkta ifade edilen bir başka tanıma göre, gönüllülük, herhangi bir karşılık beklemeden, akıl, beden, zaman, emek gibi değerlerin insanlarla ve diğer varlıklarla paylaşılması anlamına gelmektedir. Bu tanımın felsefi anlamda ahlak kavramıyla örtüştüğü görülmektedir.

Bu açıklamalar karşısında bireyin dolayısıyla konu itibarıyla gencin gönüllü olması ya da gönüllülük davranışını kazanması nasıl sağlanacaktır: sorusunun yanıtı basit gibi görünmekle birlikte pratikte gerçekleştirilmesi zordur. Bunun yapılabilmesi birçok açıdan izah edilebilir. Giddens’in vurguladığı gibi sosyolojik açıdan hem birey-özne bazlı süreçsel ilişkilere hem de yapı-sistem bazlı sosyal politikalara bakılması gerekir (Elliot, 2017, s.177). Özne-yapı bir aradığı konunun anlaşılması bakımından önemlidir.

Birey bazlı bakış, sosyalleşme/sosyalizasyon süreciyle ilgilidir. Bu bakımdan sosyalleşme süreci bebeklikten itibaren neyin, nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda ebeveynlerin ya da bakıcılarının bilgilili ve bilinçli davranış pratiklerine sahip olmalarını ve ahlaki değerlere yönelik söylem üretmelerini gerektirir. Çocuk yaşlarda temelleri atılan böylesine ahlakçı bir terbiye ve eğitimin bireye kazandırdığı şey tüm canlıların varlığının ve yaşamasının gerekli olduğunu öğrenmesidir. Ama yalnızca bu davranışı öğrenmek yetmez aynı zamanda çevresindeki diğer bireylerin davranışlarında da bu türden uygulamaları gözlemlemesi gerekir. Bandura’nın (Kaya, 2007, 424) vurguladığı üzere “gözlem yoluyla öğrenme” bu açıdan önemlidir. Çünkü çocuğun çevresindekileri görerek ve gözlemleyerek -bunun içerisinde taklit ve öykünmede vardır- davranışları pekişir. Bu konuda İbn-i Haldun’un sözlerine kulak vermek gerekir. Yetişkinler, İbn-i Haldun’a ‘çocuklarımızı nasıl terbiye edelim?’ diye sorduklarında şu yanıtı vermiştir: “Bir şey yapmanıza gerek yok. Nasıl olsa kendinize benzeyecektir. Bu nedenle kendi davranışlarınızı terbiye edin.” öğüdünü verir. Bu ifadeler eko-sisteme zarar vermemenin sosyalleşme sürecindeki öğrenmelerle yakından bağlantılı olduğunu ortaya koyar.

İşte gönüllü davranışın ve sosyal sorumluluğun doğduğu yer de burasıdır. Ev içindeki yetişkin davranışları çocuğun büyüdüğünde nasıl bir davranış göstereceğine büyük ölçüde kanıt teşkil eder. Ahlaki değerler düzeyinde çocuklara verilen eğitimden önce yetişkin davranışlarının daha önemli olduğunu hatırlatmak gerekir. Gözlem yoluyla öğrenme ve yetişkinlerin rollerini taklit etme gerçeği dikkate alındığında, çocuğun eğitiminde ve terbiyesinde kendisi gibi olmayandan sorumluluk duymasını, saygısızlık etmemesini ve topluma karşı duyarlılığı öğrenmiş olacaktır. Bu durum aynı zamanda sosyolojik olarak birlikte yaşamanın da ilk adımını oluşturur.

Gönüllülük meselesine yapı bazlı sosyal politika olarak bakılmasının anlamı ise siyasi mekanizmaya hakim olan iktidarın uygulamaları kast edilmektedir. Gönüllülük bireysel olduğu kadar sosyal-kamusal yönü olan bir davranıştır. Zira günümüzde gönüllülüğün küresel bir değer olarak kabulü uluslararası güçlerin dünya genelinde yol açtığı krizlerin

çözümüne bir katkının beklentisinden ibarettir. Bu krizlerin başında güvende olma, göç ve yoksulluk gelmektedir. Bu meselelerden dolayı insanlığa yardım adı altında gençlerde gönüllülük meselesi önem taşımaktadır. Devletin yetişemediği ya da kamu politikasını uygulayamadığı durumlarda bireyleri yardıma çağırarak sorunun üstesinden gelmesini amaçlamaktadır. Bu konuda küresel güçler, ulusları yardıma çağırarak ve politika geliştirmeleri önerilerinde bulunmakta hatta küresel çapta sivil örgütleri maddi açıdan destekleyerek onları görevlendirmektedir. Gönüllülük meselesinin yapısal anlamdaki önemi buradan kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda gönüllülüğün yerel, bölgesel ve ulusal çapta küresel anlamda ortak bir değer olarak kabul edilmesi toplumsal, ekonomik ve politik bir durum olarak değerlendirilmesi söz konusudur. Böylelikle gönüllülük insanlığın gelişim sürecinde farklı mekânlarda ve farklı zamanlarda toplumların hem refah hem de kriz dönemlerinde uygulanan bir politika olarak değerlendirilebilir. Bu konu teolojinin de ilgi alanına girmekle birlikte biz bu makalede gönüllülük meselesine felsefi ve ahlaki açıdan yaklaşıyoruz.

Kısaca gönüllülük meselesi gerek özne gerekse yapı mekanizmalarının ilişkiselliği içerisinde ele alınmakta ve hem bireyin özgür iradesi hem de devletin politikaları bağlamında açıklık kazanmaktadır. Çünkü gönüllülük ile ilgili hususlar gerek yazılı gerekse sözlü olarak kültürel miras çerçevesinde kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve topluma her yeni katılan birey bu davranışları, içinde ve ilişkide bulunduğu kurumlar aracılığıyla öğrenmektedir. Böylelikle gönüllülük hem öğrenilen hem de öğretilen bir anlayışı bünyesinde barındırır. Bireyin çocukluk döneminden başlayarak akıl ve bilinci sayesinde yetişkinlik deneyimleri ile harmanlanarak kazanılır. Dolayısıyla ilişkisel sosyoloji açısından gönüllülük meselesi çok yönlü olarak özne-yapı çerçevesinde değerlendirilebilir. Yani bireyin isteği ve yapının etkisinin ilişkisel bir durum yarattığı noktadan hareketle gönüllülük meselesine bakılabilir. Şimdi dünyada gençlerin gönüllülük faaliyetine katılımları ve gönüllülük meselesine bakışlarının nasıl olduğunu görmeye çalışalım.

Dünyada Gençlerin Gönüllülük Durumu

Gönüllülük Yılığ 2019 raporunda belirtildiği üzere, Birleşmiş Milletler'in gönüllülük yaklaşımı şu şekilde açıklanmaktadır: "Gönüllülük; yoksulluğun azaltılması, sürdürülebilir kalkınma, sağlık, gençliğin güçlendirilmesi, iklim değişikliği, afet ve acil durum yönetimi, sosyal entegrasyon, insani yardım ve bilhassa sosyal dışlama ve ayrımcılıkla mücadele stratejilerinin önemli bir parçası olarak görülmektedir." (Gönüllülük Yılığ 2019). Leigh'nin (2011, s.20) hazırladığı Dünyada Gönüllülüğün Durumu 2011 raporunda ise dünyada gönüllülerin sayısının 1 milyar kişiden fazla olduğu belirtilmektedir. Öyle ki bu sayının, iş gücü olarak 109 milyon tam zamanlı çalışan işçiye eşdeğer olduğu vurgulanmaktadır. Bu sayı dikkate alındığında gönüllülerin dünyanın 5. ülkesini oluşturduğu ifade edilmektedir.

Dünyada gönüllülük faaliyetleri üzerine yapılmış geniş bir literatür bulunmaktadır. Özellikle belli büyük kuruluşların yaptığı çalışmalar önem taşımaktadır. Bunlardan biri olan OECD'nin 2015 yılındaki verileri önemli bilgiler içermektedir. OECD 2015 verilerine göre Avustralya, Kıbrıs, Estonya, Japonya, Hollanda, Yeni Zelanda, Slovenya, Türkiye'de gençlerin özellikle spor kulüplerine olan üyeliklerinin daha yüksek oranlarda seyrettiği

belirtilmektedir. Şili, Almanya, Kore, Meksika, Polonya ve ABD gibi ülkelerde ise dini kurum ve organizasyonlara katılım yüzdesinin daha fazla olduğu vurgulanmaktadır. OECD ülkeleri içerisinde Türkiye’nin ise her alanda sayıca diğer ülkelerden daha az yüzdelerle sahip olduğu, en çok politik partilere katılım açısından yüksek düzeyde bir katılımın olduğu ifade edilmektedir. Sendikalara katılım bakımından ise refah düzeyi yüksek olan İskandinav ülkelerinde daha fazla olduğu görülmektedir. ABD, İsveç, Yeni Zelanda ve Avustralya gibi gelişmiş ülkelerde ise gençlerin insani yardım ve hayır organizasyonlarına katılımı diğer OECD ülkelerine göre daha yüksektir.

World Giving Index 2014 yılında gönüllülük üzerine bir rapor hazırlamıştır. Bu raporun verileri 2012-2013 yılına aittir. Raporda index puanları CAF (Charities Aid Foundation) ülkelerinde uygulanan ankete verilen cevaplara göre bir ortalama değer üzerinden hesaplanmaktadır. Rapor doğrudan gençlere yönelik olmamakla birlikte Türkiye’nin durumuna işaret etmesi bakımından önem taşımaktadır. Raporda üç bağış alanı belirlenmiştir. Bu alanlar: yabancı birisine yardım etmek (helping a stranger), hayır kuruluşuna para bağışında bulunmak (donating money to charity), gönüllülük süresi (volunteering time) ile sınırlandırılmıştır. Bu alanlar üzerinden ilk 20 ülkenin sıralaması yapılmıştır. Buna göre, World Giving Index 2014 yılı verilerine kapsamında Myanmar her üç alanda yaptığı katkılara göre birinci sırada yer alırken, ABD ikinci, Kanada üçüncü, Avustralya altıncı, İngiltere yedinci, Hollanda on ikinci, Kenya on beşinci, Danimarka on sekizinci, İran on dokuzuncu ve Jamaika yirminci sıralarda yer almıştır. Bu sıralamaya girmemekle birlikte Türkiye’nin World Giving Index (2014) raporunda Türkiye’nin durumu şöyle izah edilmiştir:

1. Yabancıya yardım etmek konusunda dünya sıralamasında %38 oranıyla 108. sırada,
2. Bir hayır kurumuna para bağışında bulunma (donating money) konusunda dünya sıralamasında %12 ile 112. sırada,
3. Gönüllülük süresi bakımından (volunteering time) dünya sıralamasında %5 ile 132. sırada yer almaktadır.
4. Rapora göre genel sıralamada tüm bu üç alan değerlendirildiğinde Türkiye’nin 128. ülke konumunda bulunduğu belirtilmektedir.

Eurostat’ın 2019a raporunda, 16-29 yaş arasındaki gençlerin gönüllülük düzeyinde “formal,” “informal,” “aktif vatandaşlık ve katılım” olmak üzere üç farklı alanda ülkelerin verileri belirlenmiştir. Buna göre formal gönüllülük aktivitelere katılımında en yüksek düzeydeki ülkeler: %45,6 ile Norveç, %42,1 ile Hollanda, %39,8 ile Lüksemburg ve %38,4 ile Danimarka olmuştur. Bu konuda en düşük düzeyde katılım gösteren ülkeler arasında Kıbrıs (%5,6), Malta (%5,9) ve Romanya (%6,7) yer almaktadır. Informal gönüllülük aktiviteleri bağlamında ise %90,6 ile Hollanda, %80,1 ile Norveç ve %79,4 ile Finlandiya gelmektedir. Informal katılım açısından en düşük ülkeler arasında ise %0,3 ile Malta ve % 2,2 ile Kıbrıs yer almaktadır. Aktif vatandaşlık ve katılım anlamında (Eurostat 2019a) ise, %35,4 ile İsveç, %28,3 ile İzlanda ve ardından %28 ile Finlandiya takip etmektedir. En düşük aktif vatandaşlık katılımı ise % 1,1 ile Kıbrıs ve ardından %2,6 ile Slovakya gelmektedir. Eurostat’ın 2019a açıklamalarına göre, formal gönüllülük faaliyetleri, informal

gönüllük faaliyetleri, katılımcı aktiviteler ve aktif vatandaşlık eylemlerine katılımın düşük olmasının nedenini gençlerin zamanım yok, ilgim yok ve belirsiz olarak değerlendirdikleri saptanmıştır.

Global Youth Wellbeing 'in 2017 yılı (Sharma ve diğerleri, 2017, s. 62) raporuna göre ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitliği, ekonomik fırsatlar, eğitim, sağlık, güvenlik, aktif vatandaşlık ve internet kullanımı gibi değişkenlerin varlığı ülkeler için bir iyilik hali olarak tanımlanmaktadır. Bu iyilik halinde ise gençlerin önemli bir yeri olduğu belirtilmektedir. Özellikle, aktif vatandaşlık konusunda gençlerin gönüllüğünün bir göstere olduğu belirtilmektedir. Aynı raporda genç gönüllüğünün aktif katılımdaki yerinin daha doğrusu demokrasi ve aktif vatandaşlık anlamındaki ağırlığının %18 olduğu görülmektedir. Bu rapora göre, Türkiye'de gençlerin genç gönüllük oranına bakıldığında 29 ülke arasından 28. ülke olarak alt sıralarda yer aldığı vurgulanmaktadır. Ülkelere göre genç gönüllüğün yüzdesinin en yüksek olduğu ülke Endonezya, ABD ve Avustralya olmuştur (Sharma ve diğerleri, 2017, s.62). Bu rapora göre aynı zamanda Türkiye, gençlerin en stresli olduğu ülke (%72) olup, aktif vatandaşlık bağlamında düşük seviyelerde yer aldığı ifade edilmiş ve bu konuda 28 ülkeden 24. sırada yer almıştır. Türkiye'de gençlerin beklentileri anlamında 28 ülke içinde 10. sırada, gençlerin evde internet kullanımında 11. sırada ve İnternet kullanımı için ise 10. sırada bulunduğu ifade edilmiştir (Sharma ve diğerleri, 2017, s.152-153).

Uluslararası bu kuruluşların verileri göstermektedir ki, Avrupa'da gençlerin gönüllük faaliyetlerine katılım düzeyi yüksektir. Bu ülkelerdeki 15-29 yaş aralığındaki genç nüfus oranının düşüklüğü ve eğitim oranının yüksekliği de dikkate alınırsa gençlerin gönüllük konusundaki bilinçliliğinin önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Türkiye'de Gençlerin Gönüllük Durumu

Türkiye'de gençlerin gönüllük üzerine yapılan çalışmalar son derece sınırlıdır. Sınırlı olmasının nedeni konunun önemsenmemesinden değil, çok eski dönemlerden bu yana karşılık beklemeden yapılan bir kültürel davranışın kanıksanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. İleri modernitenin her alandaki hızlı değişimleri karşısında gönüllük meselesinin giderek çıkar ilişkisine dönüşmesi ve insanların güven yitimine uğraması karşısında küresel etkilerle birlikte Türkiye'de hükümetlerin bu konuya özel önem vermeye başladıkları görülmektedir. Şimdi bu konuda yapılan sayılı araştırmalardan söz edelim.

Kurtaran (2009) tarafından yapılan, Türkiye Gençlik Çalışması Alan İzleme Raporu'na göre, Türkiye'de genç nüfus nicelik olarak artmakta fakat toplam nüfus içindeki oranları azalmaktadır. GSGM (Gençlik Spor Genel Müdürlüğü) bünyesindeki gençlik merkezi başına düşen genç sayısı 85.000'in üzerindedir. Türkiye'de gençlik derneği başına 20.382 genç düşmektedir. Bu çok yüksek bir rakamdır. GSGM bütçesinin sadece %2.2'si gençlere harcanmaktadır. Genç nüfusun %30'unu oluşturan eğitimli gençler için gençlik bütçesinin %75'i harcanmaktadır. Dezavantajlı gençler bütçenin %25'inden yararlanabilmektedir. Dolayısıyla dezavantajlı gençlerin gönüllük faaliyetlerine katılımı da düşüktür. Gerek maddi imkân gerekse eğitim ve bilgi eksikliği dezavantajlı gençlerin gönüllük çalışmalarına katılımını engelleyen faktörler olarak düşünülmektedir.

Warth'ın (2013, s.253-254), Türkiye'de yaptığı bir araştırmada, gençlerin farklı gönüllülük durumlarının olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda: Dayanışmacı bir toplumda örgütlenmemiş olarak yardıma hazır olma hali, örgütlü yardım yapma ve toplumsal katılımcılık hali, demokratik ve sivil toplumsal faaliyetlere yönelme hali, gönüllülük ve dinsel bir eylem hali olmak üzere dört farklı gönüllülük tipi belirlemiştir. Warth, gençlerin gönüllülük halinin tek tip, standart olmadığını, gençlerin gönüllülük konusunu anlamlandırmada farklı düşüncelerinin bulunduğunu belirterek, gönüllülük kavramının dinamik olduğunu ve değişebileceğini ifade etmektedir. Araştırmaya göre, katılımcıların bir kısmı gönüllülük meselesini aile içerisinde yetişkin ebeveynin davranışlarında gördüğü üzere geliştirdiğini söylemektedir. Öte yandan gençlerin sivil toplum örgütlerinde yine karşılık beklemeden yardım yapmakta oldukları ayrıca bizzat yardım yapmak üzere örgütlenmiş gönüllülerin bulunduğu, yine başkaları için yardımı gönülden yapmak, dinsel bir edininim olarak yapmak anlamında eylemliliklerde buldukları tespit edilmiştir (Warth, 2013, s.253-254). Böylelikle genç katılımcıların gönüllülük anlayışının farklılaştığı ve gençlerin tek tip bir gönüllülük anlayışından ziyade çeşitlilik göstermesi bakımından pozitif yönde değerlendirildiği görülmektedir.

Türkiye'de gönüllülük faaliyetleri sayısı gittikçe artan sivil toplum örgütleri tarafından yapılmaktadır. Ancak bu artışa rağmen halen yurt dışındaki sivil örgütlerin sayısından daha az olduğu belirtilmektedir. Bunun nedenleri arasında gençlerin sivil örgütleri tanımaması ve bu örgütlere güvenilmemesi bulunmakta dolayısıyla gönüllülük faaliyetlerinden uzak durmaları söz konusu olmaktadır. Oysa ki, Almanya'da yapılan bir araştırmada, gençlik yıllarında gönüllülük faaliyetlerine katılan bireylerin yetişkinlik yaşlarında da bu faaliyetlerde katılımcı olma eğilimlerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Hatta ailesinde gönüllü davranış örneği sergileyen yetişkinlerin bulunması, gençlerin gönüllülüğe yönelmelerini sağlayan bir faktör olarak değerlendirilmiştir (Warth, 2013, s.249).

Türkiye'de gönüllülük söyleminin çok önemli bir başka argümanı, gönüllülüğün sivil toplumun, insan haklarının ve demokrasinin de temeli olduğu kanaatidir. Buna göre, gönüllülüğün çoğalması sivil toplumun gelişimiyle eş anlamlıdır. Sivil toplumun gelişmesi adına gönüllü katılımı gerçekleştirecek olan kesimin, gençler olduğu üzerinde durulmakta ve demokrasinin gelişmesi ile sivil toplumun gelişmesi eş zamanlı olarak değerlendirilmektedir (Betil 2013, s.17). Yine araştırmalar, STK'ların gençlere hoşgörü ve farklılıklara saygılı olma konusunda çok şey kattığını ifade etmektedir. Gönüllülük, kalkınma ve demokrasi temaları arasındaki bağda özellikle gençlerin rolünün önemli olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye'de gönüllülüğün özellikle hayır-hasenat etrafında şekillenmesi, burs, çocuk okutma gibi eylemler aracılığıyla yürütülmesi kültürel bir aktarım olarak bilindiğinden, Türkiye'de batı tarzı bir gönüllülüğün geliştirilmesinde özellikle gençlerin rolü önem taşımaktadır. İstanbul Gençliği üzerine yapılan bir araştırmaya (Yentürk ve diğerleri, 2006) göre, İstanbul gençliğinin %25'inin STK üyeliği bulunmaktadır. STK üyesi gençler daha üretken ve aktif katılımcıdır. STK üyesi gençler daha yüksek oranda internet kullanmakta ve spor kulüplerine üye olanlara göre gençlerin daha çok araştırma için interneti kullandıkları vurgulanmaktadır. Ancak STK üyesi olan gençlerin aileyi daha az önemsedikleri de dikkat çekicidir. STK içerisinde sosyalleştikçe aileye bağımlı olmanın öneminin azalması yaşam pratiklerine de yansıtıldığı görülen bir bağımsızlık anlayışını desteklemektedir. Bu konuda 2008 İnsani Gelişme Raporu'na (Aytaç ve diğerleri, 2008) göre, Türkiye'de gençlerin

ailenin karar alma sürecine katılımının düşük olduğunu göstermektedir. Gençlerin, hangi televizyon kanalının seyredileceği (%55) veya ailece nasıl/ne ile zaman geçirileceği (%52) gibi gündelik konularda bile kararlara katılım düzeyi düşüktür. Bu oran, aileyi ilgilendiren ekonomik konulara gelince %43'e düşmektedir. Aile kararlarına katılımın gençler arasında düşük olması bu gençlerin İstanbul Bilgi Üniversitesinin (Yentürk ve diğerleri, 2006, s. 80) araştırmasında olduğu üzere STK'lara yönelmesine neden olabileceğini göstermektedir. Bu konu da günümüzde dijital aktivizmden de söz etmek gerekir. Belli imkânlarla sahip olan gençlerin internet teknolojilerini çok iyi kullandıkları bilinmektedir. Bu konuda gençlik üzerine yapılan British Council'in Next Generation (2017) araştırması önemli ipuçları vermektedir. Artık gençler yalnızca organizasyonel olarak değil, evden ya da buldukları mekândan dijital yolla, özellikle kamu yararına ilişkin konularda bireysel olarak gönüllülük davranışında bulunabilmektedirler. Dijital aktivizm olarak nitelenen bu kavrama "internet aktivizmi", "e-aktivizm", "siber aktivizm" gibi farklı isimler verilmektedir (Kırık ve Özcan, 2014; Turhan, 2017). Yeni bir gönüllük davranışı olarak dijital aktivizm konusunu dikkate almak, önem vermek gerekmektedir. Gelecek neslin yaşam tarzı bu internet teknolojisine göre şekilleneceği düşünülmektedir.

Öte yandan Balaban ve diğerlerinin (2005, s. 167) yaptığı bir çalışmada ise, STK'ların siyasi, dini amaçlarla faaliyetlerde bulunmasının gönüllülük çalışmalarına zarar verebileceği **üzerinedir**. Böyle bir görüş gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımıyla demokrasinin gelişmesine, bireysel ve toplumsal gelişmeye katkıda bulunan, çıkar beklentisi olmayan gönüllülük faaliyetlerinin amacından sapmasına neden olacağını düşündürmektedir. Bu noktada gönüllülük faaliyetlerinin sivil örgütlenme üzerinden yapılması bazı çalışmalarda daha etkin görülürken bazı çalışmalarda gençlerin bu topluluklardan uzaklaşmalarına neden olabilmektedir. Bu konuda bir denetim mekanizmasının olması kaçınılmaz gözükmektedir.

Türkiye'de araştırmalar gösteriyor ki, gençleri topluma hizmet eden faaliyetlere dahil etmek, onların kişisel gelişimi, vatandaşlık duygusu, sosyal sorumluluğu, bilgisi, akademik yetenekleri ve kariyer özelemleri üzerinde ciddi olumlu etkiler yaratmaktadır. Bu açıdan gençlerin yerel hizmetlere gönüllü katılımının sağlanması için gençlik meclisleri ve kent konseylerinin kurulması ve gençlerin bu birimlerde aktif görev almalarının sağlanması hem kişisel gelişimleri için hem de toplumsal katkı sunmaları açısından önem taşımaktadır (Büküşoğlu ve diğerleri, 2005; Palabıyık, 2011, s.80; Özer, 2011, s.45). Böylelikle gençlerin gönüllülük faaliyetlerini çift yönlü, katma değer yaratan bir oluşuma dönüştürmek mümkündür.

KONDA'nın 2011 yılında yaptığı gençlik araştırmasında, STK üyesi gençlerin ebeveynlerinin eğitim seviyesinin daha yüksek olduğu ve özellikle gençlerin siyasetçilere güvenmeme oranının %32.7 ile en yüksek orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda Çakı'nın (2014) yaptığı araştırmada da gençlerin siyaset kurumuna güvenmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada siyasetçiye güvenmeyen gençlerin STK üyeliği ile gönüllülük faaliyetlerine girişmesi manidar bulunmuştur. Gençlerin yardım etmek ve bir şeyleri değiştirmek amacıyla girişimde buldukları söylenebilir. Gençler arasındaki gönüllülüğün ise özellikle artmasının sebeplerinden biri olarak; politikacılara duyulan güvenin azalmasıdır. Çakı (2014) makalesinde, Türkiye'de her zaman bireysel gönüllüğün olduğunu ama kurumsal/örgütlü gönüllülüğün ise yeni yeni ortaya çıktığını ifade etmektedir.

Çakı’nın (2011) Türkiye’ye gelen Avrupalı gençlerin uluslararası deneyimlerine ilişkin yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye’deki Avrupa Komisyonu’nun Avrupa Gönüllü Hizmet Programı (AGH), gençlerin eğitim ve öğrenme deneyimleri geliştirmek için özel bir eğitsel program olarak hazırlanmıştır. Gençler, AGH deneyimlerinin onların kişisel gelişim ve sosyal becerilerine ciddi katkılar sağladığını, Türkiye ve Türk kültürü hakkında eskisine oranla daha fazla şeyler öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Fakat bu süre zarfında Avrupalı gençlerin kültürler arası öğrenme açısından bu deneyimlerinin onları çok değiştirmedeği, kültürler arası öğrenme etkileşiminin olumlu etkilerinin sınırlı kaldığı belirtilmiştir.

British Council’in *Next Generation Türkiye (2017)* raporunda, gençlerin dünyadaki akranları gibi siyasetten bıkmış olduğu vurgulanmaktadır. Ulusal ve küresel siyasi karmaşadan yıldıklarını ifade eden gençler bu durumun sivil veya siyasi organizasyonlara katılımına mesafeli yaklaşımlarına neden olmaktadır. British Council’in (2017, s.68) gençlik araştırmasına göre, gençlerin %9.5 ile en yüksek oranda spor kulüplerine, %7.1 ile hayır kurumları ve yardım derneklerine, %4.8 ile siyasi partilere, %4.7 ile diğer dernek ve vakıflara, %2.3 ile sendikalara üye oldukları saptanmıştır. Bu oranlar gençlerin STK’lara yönelme durumlarını açıkça ortaya koymaktadır.

Türkiye’deki gençlere yönelik gönüllülük konusunu araştıran çalışmalarda dayanışmacı bir kültürden gelmekle birlikte gençlerin modern anlamda bireysel olarak gönüllülük faaliyetlerine yöneldikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Gönüllülük faaliyetleriyle uğraşan gençlerin özgüvenlerindeki artış, kişiliklerini özgürce inşa etme, duyarlı bir birey olma konusunda kazanımlarının olduğu söylenebilir. Türkiye’de, gönüllülük konusunda kamusal ve kamusal olmayan örgütlenmeler çoğunlukta olmakla birlikte gönüllülük konusunda zengin bir bilgi birikimine ve deneyime sahiptir. Gerek dini inanış çerçevesinde gerekse insani değerler bakımından yardım etme ve misafirperverliği ile tanınan bir kültüre sahip olan Türkiye’nin insanlarında bu değerler sosyal genlerine kodlanmıştır. Bu açıdan güçlü bir deneyime sahiptir. Bireyci bir anlayıştan çok dayanışmacı bir anlayışın hakim olduğu bir kültürel mirasa sahibiz. Özellikle uluslararası standartlar göz önüne alındığında bu büyük potansiyelin yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Bu nedenle gençlerin gönüllülük potansiyelinden yararlanması konusunda çalışmaların hızlanması gerekmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Gönüllülüğün yalnızca hayır-hasenat işi olmadığı aynı zamanda kamu yararını gözeten her faaliyetin gönüllülük kapsamında değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Bunun için herhangi bir maddi katkı gözetmeden yapılması önemlidir. Gençlerin gönüllülük durumlarını aktif katılım ve vatandaşlık, formal olarak yapılan faaliyetler, informal düzeyde bireysel ya da grup bazında yapılan faaliyetler ve organize olmuş özellikle STK’lar aracılığıyla yapılan faaliyetler olarak sınıflandırabiliriz. Bir de bu sınıflandırmaya günümüzde dijital aktivizmi de eklemek gerekir. Belli imkânlarla sahip olan gençlerin internet teknolojilerini çok iyi kullandıkları bilinmektedir. Bu konuda gençlik üzerine yapılan British Council’in *Next Generation (2017)* araştırması önemli ipuçları vermektedir. Artık gençler yalnızca

organizasyonel olarak değil, evden ya da buldukları mekândan dijital yolla, özellikle kamu yararına ilişkin konularda bireysel olarak gönüllülük davranışında bulunabilmektedirler (Kırık ve Özcan, 2014; Turhan, 2017). Yeni bir gönüllü davranış alanı olarak dijital aktivizm konusunu dikkate almak önem vermek gerekmektedir. Dolayısıyla tüm bu sınıflandırmaya göre gönüllülüğün kesin bir sınırını çizmek ve tanımını yapmak pek mümkün değildir. Esnek bir kavram olmasının nedeni çok farklı alanları kapsıyor olmasından ve yeniliklere açık olmasından kaynaklanmaktadır.

Gönüllülük aynı zamanda bir sorumluluk işidir. Genç bireyin yaşamını anlamlandırmanın ve kendisini iyi hissetmesine neden olan bu faaliyetlere katılımın somut bir çıktısı söz konusudur. Bir çocuğu sevindirmek, birine yardım etmek, bağışta bulunmak, kamu adına daha iyi yaşanabilir mekânlar için mücadele etmek, bunun için dijital mekanizmaları kullanmak ve hepsinden önemlisi bunu bir karşılık beklemeden yapmak somut çıktılara örnek teşkil etmektedir. Dolayısıyla gencin kendini iyi hissetmesini sağlamaktadır. Hem yaşamı anlamlandırmanın hem de varlığının gereğini ortaya koymanın yolu olarak genç, yalnızca kendisi için değil başkalarının yaşamına dokunmanın önemini kavramaktadır. Bu durum gence büyük bir özgüven kazandırmakta ve sosyal ilişki ağlarını genişletmesine neden olmaktadır. Gencin toplum içindeki saygınlığının artması birçok konudan bilgi ve beceri sahibi olması ve kendi niteliklerinin farkında olarak kendini yeniden keşfetmesi gönüllülük kapsamında yaptığı faaliyetlerden elde ettiği kazanımlar olarak değerlendirilebilir (Bağcı, 2013, s. 48). Bu bağlamda gönüllülük karşılık beklemeden başkasına dokunmaktır, diyebiliriz.

Çocukluk çağlarından itibaren yaşanan sosyalleşme sürecinde bireyin ailesinden, komşusundan, medyadan gördüğü rol modelleri genç yaşlarda gönüllülük faaliyetlerine katılmasını etkilemektedir. Elbette bireyin gönüllü davranışını yalnızca Bandura'nın ifadesiyle gözlem yoluyla öğrenmeye dayandıramayız. Bu konuda aileden ve çevreden bir gözlemi olmasa bile dezavantajlı birey ve grupların yaşadıkları sıkıntılar gençte bir farkındalığın oluşmasına, aklını ve vicdanını kullanmasına imkân tanır. Genç, refleksif birey olarak kendini düşünümsel değişmeye açık bırakır ve bir yaşam politikası geliştirerek kendi kararını özgür iradesiyle verebilir. Genç birey, yaşam politikasını, kendi gelecek planlarının içerisine gönüllülüğü de dâhil ederek, oluşturmaktadır.

Gençlerin gönüllülüğü konusunda incelenen literatüre göre, Avrupa gençliğinin daha aktif ve başarılı olduğu Türkiye'de ise gençlerin gönüllülük oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. Farklı kültürlerde yetişme tarzı, sahip olunan imkânlar ve yaşama bakış biçimleri elbette ki gençlerin farklı davranmalarının nedeni olarak görülebilir. Ancak toplumsal sorumluluk, olaylara karşı duyarlı yaklaşmak ve karşılık beklemeden birinin yaşamına dokunmanın insana mahsus bir davranış olduğu unutulmamalıdır. Gönüllülük bir değer olarak tarihin derinlerinden gelen kültürel bir mirastır. Ancak bu miras Türkiye'de yaygın olarak uygulanmakla birlikte son zamanlarda çıkar ilişkilerine dönüşmesinden dolayı gençler arasında yaygınlaşmasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Yapılan çalışmalarda gençlerin gönüllülük faaliyetine katılımlarını teşvik ederek onların enerjilerini aktive edecek bir alana yönelmeleri şeklinde yorum yapmamızı kolaylaştırmaktadır.

OECD 2014 ve Euorastat’ın 2019a ve 2019b verileri çerçevesinde, gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katıldığı ülkeler arasında Hollanda, Danimarka, Finlandiya vb. gibi refah düzeyi yüksek ülkeler gelmektedir. Bu ülkelerin refah ve eğitim düzeyinin yüksek olması adil bir yönetim tarzının bulunması ve demokratik rejimin kurum ve kurallarıyla işletilmesi gençlerin daha çok eko-sistemi düşünen bir tarzda hareket etmelerini getirmekte ve gönüllü faaliyetlerini artırmaktadır.

Türkiye’de gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımının önünde bazı engeller bulunmaktadır. Bunların başında yapı bazlı olarak ifade ettiğimiz sosyal politikaların geliştirilmemiş olması gelmektedir. Örneğin, ailelerin “çocuklarının başına bir iş geleceği” endişesiyle korumacı yaklaşması, çocuğunu gönüllü kuruluşların çalışmalarına teşvik etmemesi, bazı gönüllü kuruluşlarının da amacını aşan tarzda gençten çok fazla istençte bulunması, gencin bağımsızlığının zedelenmesi, merkezden yönetilme eğilimine alışkın olunması, demokratik düşüncenin benimsenmemesi, bağımsız ve bilinçli bireyin yetiştirilememesi vb. gibi nedenler gelmektedir. Bu nedenlerin hepsi birbiriyle ilişkili ve iç-içindedir. Dolayısıyla aileden başlayarak tüm kurumlarda demokratik kazanımların kökleşmesini sağlayacak politikaları hayata geçirmek gerekmektedir. Balaban ve diğerlerinin (2015) vurguladığı gibi, Türkiye’de bir başka önemli eksiklik gönüllülüğü tanımlama konusunda diğer ülkelere olduğu gibi yasaların ya da mevzuatın mevcut olmamasıdır. Bu konuda mevzuatın acilen oluşturulması gerekmektedir.

Türkiye’de gençler arasında gönüllülük faaliyetlerine katılımın düşük olmasının nedenleri arasında, özne-birey bazlı süreçlere bakıldığında gönüllü kavramı hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması ve bilgisizlikten kaynaklı ilgisizlik, kişiler arasında sorumluluk duygusunun yetersizliği, duyarsızlık, gönüllülüğün maddi bir karşılığı olmaması sebebiyle zaman kaybı olarak görülmesi, emek karşılığında maddi çıkar beklentisi, bireylerin isteksizliği, sivil toplum kuruluşlarının siyasi ve dini bir görüşü savunduğu algısının yaygınlığı başta gelmektedir.

Gençlerde gönüllülüğün gelişmesi için literatürde de ifade edildiği üzere, toplumsal-kamusal sorunlara duyarlılık, sevginin karşılıksız oluşu, sorumluluk, özveri, yardım/yardımseverlik, fedakârlık duygularının, hepsinden önemlisi *insan olmanın* öğretilmesini-öğretilmesini gerektirmektedir. Bu açıdan gönüllülüğün birçok kazanımları söz konusudur. Gönüllülük gençlere iletişim yetisi kazandırmakta, yaşamdan tatmin duymalarını sağlamakta ve birine karşılıksız yardım etmenin mutluluğunu yaşatmaktadır. Sonuçta gönüllülük deneyimi gençlerin kendi profesyonel hayatına katkılar sağlayacağı için aslında iyi bir işe girmeleri konusundaki şanslarının artmasına ve toplumda saygın bir konum elde etmelerine de yol açabilir. Bu açılardan gönüllülük yaşamı anlamlandırmak demektir.

Gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımını artırmak için neler yapılabilir? Bu konuda bir öneride bulunmak gerekirse bireylere çocukluk çağlarından itibaren neyi yapması neyi yapmaması gerektiğine ilişkin bir sınır koymalı, kararlara katılımı sağlanmalı, yaratıcılıklarının gelişimine önem vermeli, canlı-cansız tüm varlıklara yani eko-sisteme

duyarlı olmayı öğretmeli ve yetişkinler olarak gönüllülük faaliyetlerinde rol model olunmalıdır. Merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin yapması gerekenler ise öncelikle gençleri akranlarıyla buluşturmayı sağlayan mekanlar oluşturmalı, finansal açıdan desteklemeli, aktif vatandaşlığı teşvik edecek yerel katılımı destekleyen projelere yönlendirilmeli, toplumdaki farklı sivil toplum kuruluşları arasında maddi, sosyal ve politik açıdan bir denge ve eşitliğin sağlanarak gençlerin kampaşmasının engellenmesi ve gençlerin örgütlenmesinin önündeki engellerin kaldırılarak hem onlara rehberlik edecek hem de genci bir özne olarak yapılacak hizmetlerin içine katacak oluşumların yaşama geçirilmesi sağlanmalıdır. Bir başka öneri de yeni medya araçları olarak nitelenen dijital teknolojinin yaşamımıza girdiği dikkate alınırca dijital aktivizm konusunda gençleri teşvik etmek için girişimlerde bulunulabilir. Dijital aktivizm aynı zamanda uluslararasılaşmanın da bir yolu olarak görülmelidir. Sosyal medya alanı toplumda kaotik bir durumu yansıtsa bile bilinçli kullanıcı olarak gençlerin bu konuda daha özenli davranmasına önem verecek politikalar geliştirilmelidir.

EXTENDED ABSTRACT

Participation of the Young in Volunteering Activities in Turkey

Aylin Görgün Baran*

Introduction

Volunteering has been one of the most important concepts put the clock back as a humanistic behavior against the ambiguity and uncertainty of 21st century during recent years. The concern and doubt, felt towards becoming isolated, alienation and individualization because of poverty, wars and migrations as the crisis created by global system, have prompted both national and international non-governmental organizations. On the one hand, the global system causes to crisis because of social, economic and politic problems which it creates, on the other hand, it calls individuals and civil institutions for responsibility and help in order to overcome those crisis. However, the pain of people may be ended before it reaches at extreme points if the social state understanding of national system could be practiced. Volunteering, emphasized as ethic responsibility, in fact causes state to cover its own responsibilities and duties in this subject. We must accept that the desire of individual to cast one's bread upon the waters for other people for the sake of humanity coming from the depth of history in spite of the systematic problems is a fact. In this sense, volunteering is considered is a condition to be human and individual acts voluntarily not by force but his/her own free will. In this scope, existentialism, as a philosophical view, puts emphasis on acting responsibly to living and non living things/eco-system because of our existence or in order to make

* Prof. Dr., Hacettepe University, Department of Sociology, Ankara, abaran@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-422-1941

sense of our existence. The young and volunteering facts are not only interpreted from existentialist point of view but also analyzed in the frame of subject-structure relationality in terms of sociology in this study.

While the matter is of such significance, here we consider the questions related to how the volunteering behaviors including moral meaning are acquired and why volunteering activities are important for the young. Particularly, what kind of volunteering activities the young participate in and what reflections of this case are the objects of interest. The aim of this study is to determine the volunteering of the young with the help of an assessment answering these questions. An interpretation related to the literature review is made as the method of the study. Therefore, first of all, the theoretical explanations are made related to what the volunteering concept means and how the volunteering is acquired and then the reflections of volunteering in the young both in Turkey and the world are considered and consequently a general assessment is made and the relevant recommendations are presented.

Definition of Volunteering Concept

It seems difficult to present a common definition came to an agreement on this matter. In fact, it is not found acceptable to consider the volunteering concept through only one definition. Because, the various definitions show the flexibility of this concept. According to Çakı (2014, p.187); volunteering is defined as ‘a non-profit-making activity caused from free will of individual and benefiting for third parties and realized in an institutional environment activity’. International volunteering concept means to come together the young from various cultures in order to participate in volunteering activities, gain different experiences and learn about those various cultures (Çakı, 2011, p.145). According to Balaban et al. (2015, p. 150), volunteering is basically defined as the support of individuals for activities serving for social benefit with their own free will acting charitably with no thought of personal and material gain. The help and services provided charitably with no thought of personal and material gain are the common point of these definitions. In this regard, volunteering represents a positive meaning in the mind of people and it is accepted as value bringing individuals and societies together (Gönüllülük Yılı (Volunteering Year, 2019). This flexible understanding included in the definitions may be seen as an advantage against rapid technological, scientific and social changes. Likewise, change requires individual to be active continuously and it creates initiatives to innovations and opportunities for participation. Volunteering, in this context, corresponds to altruistic concept when it is expressed within the concept of Durkheim. Because, altruistic behavior is equivalent to the level of social accountability feeling. This concept defines the help to others and feeling of responsibility for goings-on (Ritzer & Stepnisky, 2014, p. 95). Volunteering activities, aiming the worry for other people, social responsibility and spirit of society, manifests itself as the major reflection of basic humanistic values.

How is Volunteering Acquired?

The acquisition of volunteering behavior should be dually considered. First, by examining the relationship process as subject-individual and second, connecting with institutions and laws as a structure – social policy. The matter to be considered at the first level is the socialization process. Socialization process requires the parents or caregivers to have

knowledge and conscious behavior practices about the adaptation of individual to social life since the babyhood period and also produce discourse related to the moral values. The behavior of adults in the house presents considerable evidence related to how the child will show behave when grown up. It should be reminded that the behaviors of adults are more important than education of children in terms of moral values. Children will learn to feel responsible for and show respect to other people who are not similar to them and be sensitive to society when the observational learning and imitation of behaviors of adults are taken into account. This case also forms the first step of living together reality in terms of sociology.

Considering the volunteering matter in terms of social policy based on structure at the second level means the practices of governments ruling over the policy mechanism. Volunteering is not only an individual matter but also a social-public behavior. Yet, the acceptance of volunteering as a global value today is only an expectation from the contribution to the solving of global crisis caused by international powers. Safety, migration and poverty are the major ones of those crises. Because of these matters, volunteering of the young under the name of aid for humanity is of significance.

Volunteering of the Young in the World

World Giving Index had drawn up a report on volunteering in 2014. The data of this report is belonged to year 2012-2013. The island index scores of the report is calculated through an average value according to the answers given to the questionnaire applied to CAF (Charities Aid Foundation) countries. Although this report does not directly aim at the young, it is important since it points out the situation of volunteering activities in the countries in general. Three donation fields are determined in the report: These fields are limited as helping a stranger, donating money to charity and volunteering time. The range of the first 20 countries is determined according to these donation fields. Accordingly, Myanmar is in the first rank, USA is in the second rank, Canada is in the third rank, Australia is in the sixth rank, England is in the seventh rank, Holland is in the twelfth rank, Kenya is in the fifteenth rank, Denmark is in the eighteenth rank, Iran is in the nineteenth rank and Jamaica is in the twentieth rank based on their contributions to these three fields according to the data of year 2012. Even if Turkey is not included in this ranking, the situation in Turkey is explained in World Giving Index (2014) report as following;

1. Turkey is in the 108th (%38) in the world ranking in terms of helping a stranger,
2. Turkey is in the 112th (%12) in the world ranking in terms of donating money,
3. Turkey is in the 132nd (%5) in the world ranking in terms of volunteering time.
4. It is stated that Turkey is in the 128th country when all these three fields are considered in general ranking according to the report.

The data of the countries in three different fields as 'formal', 'informal' and 'active citizenship and participation' at volunteering level of the young between 16-29 ages are determined in 2019a Report of Eurostat. Accordingly, Norway (%45,6), Holland (%42,1) and Luxemburg (%38,4) are the countries showing the highest level in participation in formal volunteering activities. Cyprus (%5,6), Malta (%5,9) and Romania (%6,7) are the countries showing the lowest level in participation in formal volunteering activities. Holland (%90,6), Norway (%79,4), and Finland (%79,4) are the countries showing the highest level

in participation in informal volunteering activities. Malta (%0,3) and Cyprus (%2,2) are the countries showing the lowest level in participation in informal volunteering activities. Sweden (%35,4), Island (%28,3) and Finland (%28) are the countries showing the highest level in active citizenship and participation. Cyprus (%1,1) and Slovakia (%2,6) are the countries showing the lowest level in active citizenship and participation (Eurostat.2019b). According to the explanations of Eurostat 2019b, the reason of lower level of formal volunteering activities, informal volunteering activities, participatory activities and active citizenship activities in the mentioned countries are explained as 'I have no time, I am not interested and unspecified' by the young.

Volunteering of the Young in Turkey

The studies on volunteering of the young in Turkey are limited. This is because not considering the matter but getting used to this cultural behavior acting charitably with no thought of personal gain since time immemorial. The governments in Turkey have paid special attention to this matter since volunteering turns into relationship based on self-interest as a result of rapid change of advanced modernity in every field and people lose their confidence in NGOs in addition to global impacts. The limited research related to this matter should be referred.

In a study conducted by Warth (2013, p. 253-254) in Turkey, it is found that the young show different volunteering cases. As a result of this study, four different volunteering types are determined as “unorganized but ready for help in a solidarist society”, “organized help and social participation”, “democratic and civil society activities”, “volunteering and religious action”. Warth states that the volunteering of the young is not uniform and standard, the young people have different thoughts in making sense of volunteering and also says that the volunteering concept is dynamic and it may change. According to the research, some of the participants state that they develop volunteering based on the behaviors of their parents within the family. On the other hand, it is also determined that some of the young people participate in voluntary helping activities in non-governmental organizations, there are also specially organized volunteers for help and helping a stranger is seen as a religious action (Warth, 2013, p. 253-254). Thus, it is seen that the volunteering understanding of the young varies and these various volunteering understandings of the young rather than uniform volunteering understanding are considered positive.

According to the research conducted on İstanbul Youth (Yentürk et al. 2006), %25 of İstanbul Youth are the members of NGOs. The young people, who are the members of NGOs, use internet at higher levels as more productive and active participants and it is stressed that the young use internet for research compared to young people who are the members of sports clubs. However, it is interesting that the young people, who are the members of NGOs, pay less attention to family. As the socialization within NGOs increases, the importance of being dependent on family decreases and this situation supports an independency understanding that reflects to life practices. According to Human Development Report (Aytaç et al., 2008), the level of participation of the young in decision-making process of family in Turkey. Even the level of participation of the young in decision making process, such as which television channel will be watched (%55) or how the family will spend or what the family will do in spare times (%52), is lower. This rate decreases to %43 in terms of economic issues of the family. As it is stated in the research conducted by İstanbul Bilgi University (Yentürk et al., 2006, p. 80), the low level

of participation of the young in decision-making process within family may cause the young to take place in NGOs.

On the other hand, according to the study conducted by Balaban et al. (2005, p. 167), the political and religious activities of NGOs may damage the volunteering activities. Such a view brings to mind that the volunteering activities, which make contribution to the development of democracy and individual and social development as a result of participation of the young in volunteering activities with no personal gain, may deviate from the aim. At this point, while it is clearly seen that the volunteering activities are carried out by means of civil organization in some cases, the young people may also estrange from these organizations in other cases. The lack of the relevant laws and audit mechanism cause some NGOs to act out of purpose.

The research conducted in Turkey show that inclusion of the young in the activities serving for society may have positive impacts on personal development, citizenship sense, social responsibility, knowledge, academic skills and career of the young. From this point of view, it is important to establish youth councils and city councils and promote the young people to take active roles in these councils in order to provide the voluntary participation of the young in local services in terms of personal development and social contribution of the young (Büküşoğlu et al., 2005; Palabiyık, 2011, p. 80; Özer, 2011, p. 45). Thus, it is possible to turn the volunteering activities of the young into a double layer and value added entity.

There are a high number of governmental and non-governmental organizations in Turkey and they have a rich knowledge about and experience in volunteering. These values are coded in social gene of people in Turkey having solidarity and hospitality culture in terms of both religious and humanistic values. It has a strong experience in terms of this matter. We have cultural heritage dominated with a solidarist understanding rather than individualist understanding. However, the content of these values may be damaged as the social crisis comes out and individualization turns into relationship based on self-interest. Because of this reason, it is inevitable to develop and generalize the volunteering at both individual and social levels. Particularly, when international standards are taken into account, it will be beneficial for Turkey to revitalize this cultural heritage. Because, it is seen that the young have a great potential in this subject but they cannot realize this potential. So, the activities related to the use of volunteering potential of the young should be activated.

Evaluation and Conclusion

It is thought that volunteering is not just a charity work but every activity looking out for public interest may be considered in the scope of volunteering. Because of this reason, it is important that volunteering activities should be realized without looking out for any personal and material interest. Volunteering of the young may be classified as active participation and citizenship, formal activities, individual or group activities at informal level and organized activities especially at NGOs level. Also, digital activism should be included in this classification. It is known that the young having opportunities use internet Technologies very well. The research on the young titled Next Generation (2017) conducted by British Council gives significant clues in the matter. Young people not only

participate in volunteering activities at organizational level but also they show individual volunteering behaviors for public interest by means of digital instruments from home or place where they are (Kırık and Özcan, 2014; Turhan, 2017). Digital activism, as a new volunteering behavior, should be considered with care. Thus, it is not possible to draw a certain line and make a certain definition of volunteering concept according to above explained classification. The flexibility of this concept is caused from covering many different fields and being open to innovations.

Volunteering means responsibility at the same time. There is a concrete output of participation of such activities which give meaning to the lives of the young and make the young feel good. Making a child happy, helping people, donating, struggling for a habitable places for public interest, using digital mechanisms for this purpose and, most importantly, acting charitably with no thought of personal gain are the examples for concrete outputs. Therefore, all these behaviors show virtuousness and make the young feel better. Volunteering, as a way of both making sense of life and presenting the requirements of existence, becomes the indicator of concerning both the lives of the young and the lives of the others. This causes the young to gain self-confidence and expand social relation networks. The increase of prestige within the society, having knowledge and experience in various matters, being aware of own skills and finding oneself may be considered as the acquisitions as a result of volunteering activities. In this context, it can be said that volunteering means acting charitably with no thought of personal gain.

Role models of families, neighbors, media seen during the socialization process from the childhood period of individual affect the participation of the young in volunteering activities. Of course, the volunteering behavior of individual cannot be based on observational learning of Bandura alone. Even if the young people do not have any relevant observation from their families or surroundings, the problems of disadvantageous individuals and groups cause the young to be aware of and use their mind and conscience. The young is open to reflexive change as a reflexive individual, develop a life policy and give decisions with free will.

According to the reviewed literature related to the volunteering of the young, it is determined that although European young are more active and successful, the level of volunteering of the young in Turkey is lower. Growing up in different cultures, opportunities and perspectives on life may be considered as the reason of different behaviors of the young. However, it should be reminded that the social responsibility, being sensitive to surroundings and acting charitably with no thought of personal gain are the humanistic behaviors. Volunteering, as a value, is a cultural heritage coming from the depth of history. But, although this heritage is commonly practiced in Turkey, it is difficult to become widespread among the young in Turkey recent years because of relationships based on self-interest. According to the studies conducted, the statements of the young show that they do not rely on politicians (British Council 2017, Konda 2011, Çakı 2014 and Word Willing 2017) and this unreliability affect the young to participate in volunteering activities. These results make it easy for us to interpret that the young should be directed to the fields to activate their energy by promoting them to participate in volunteering activities.

There are also some obstacles to prevent the young from participation in volunteering activities in Turkey. The lack of social policies based on structure is the major one of these obstacles. For example, the overprotective parents worrying about 'if anything happened to their children', lack of promotion of the young to work for voluntary associations and the excess demands of some of the voluntary associations from the young, damage of independency of the young, being accustomed to the centralization, lack of adoption of democratic and secular thought, problems in growing up independent and conscious individuals are some of these reasons. All these reasons are interrelated and nested. Therefore, the policies, which ensure to radicate of democratic gains in all institutions beginning from the family, should be put into practice. As Balaban et al. emphasize (2015), the lack of the relevant laws or legislation for definition of volunteering is another important deficiency in Turkey, as in many other countries. It is urgent to enact the relevant legislation in this matter.

Sensitivity to social-public problems, unrequited love, responsibility, devotion, help/helpfulness and being human, the most important one, should be learnt/taught in order to develop volunteering of the young. It is recommended to set bounds to individuals related to what they can/cannot do from their childhood, provide their participation in decision-making process, develop their creativity, train them to be sensitive to all living/nonliving thins, that is to say eco-system, and become a role model as adults in volunteering activities. The government and local administrations should found places for the young to meet with their peers, provide financial support for the young, guide the young to projects supporting the public participation promoting the active citizenship, prevent the social polarization of the young by ensuring financial, social and political balance and equality among various non-governmental organizations in the society and form the entities, which can guide the young and include them in the services as the subjects, by eliminating the barriers of organization of the young.

Another recommendation is the initiative to promote the young for digital activism when digital technology, defined as new media tools, is taken into account. Digital activism should also be seen as a way of internationalization. Although social media reflects a chaotic case in the society, the policies, which put emphasis on attentive behaviors of the young as conscious consumers in this matter, should be developed.

Kaynakça/References

- Aytaç, A., Eliş, B., Çelik, K., Dr., Ercan, H., Dr., & Çarkoğlu, A., Dr. (2008). *Türkiye 2008/İnsani Gelişme Raporu: Türkiye'de Gençlik* (1. baskı, Rap.). Ankara, Çankaya: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı.
- Bağcı, G. (2013). Genç gönüllülüğü: Kişisel ve sosyal kalkınmaya giden çift yönlü yol. *Türkiye'de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi*. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Bordo Tercüme Bürosu ve Eda Erdem (Çev.).
- Balaban, A. Y., & İnce, İ. Ç. (2015). Gençlerin Sivil Toplum Kuruluşlarındaki Gönüllülük Faaliyetleri ve Gönüllülük Algısı: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,30(2), 149-169.
- Betil, İ. (2013). Etkin bir sivil toplum yansıması olarak gönüllülük: Karşılaştığı zorluklar ve fırsatlar. *Türkiye'de gönüllülük: Gönüllülüğün rolünün ve katkılarının keşfedilmesi*. Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye & GSM Gençlik Servisleri Merkezi (Yay. Haz.). Çev.Eda Erdem .
- British Council (2017). *Next Generation Türkiye*(Rapor).

- Büküşoğlu, N., & Bayturan, A. F. (2005). Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü. *Ege Tıp Dergisi*,44(3), 173-177.
- Çakı, F., (2011). Gençlerin Uluslararası Gönüllü Hizmet Deneyimleri ve Birey Üzerindeki Sosyo-Kültürel Etkileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 136-177.
- Çakı, F., (2014). Türk Sosyolojisinde Yeni Bir Alan: Gönüllülük Araştırmaları. *Sosyoloji Dergisi*,(29), 3. dizi, 185-202.
- Eagleton, T. (2007). Hayatın Anlamı, Çev. Kutsi Tunca. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Elliot, A. (2017). Çağdaş Sosyal Teoriye Giriş. Ed. İbrahim Yıldız-Aylin G. Baran, Ankara: Dipnot Yayınları
- Eurostat. (2019a). Participation in formal or informal voluntary activities or active citizenship by sex, age and educational attainment level. Erişim Tarihi: 02 Eylül2019.
- Adresi: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- Eurostat. (2019b). Reasons of non-participation in formal or informal voluntary activities, active citizenship in the last 12 months by sex, age and educational attainment level. Erişim Tarihi: 02 Eylül 2019 Adresi: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- Gönüllülük Yılı (2019). 2019 Gönüllülük Stratejisi, Sen de Gönül Ver. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Göze, A. (1987) Siyasal Düşünceler ve Yönetimler. İstanbul: Beta Dağıtım.
- Kaya, A. (2007). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Pegem A Yayınları, s.424.
- Kırık, A. M., Yrd. Doç. Dr., & Özcan, A. (2014). Bir Dijital Aktivizm Örneği: Akıllı Ağ Çeteleri (Smart Mobs) . *Online Academic Journal of Information Technology* , 5(14), 61-78. doi: 10.5824/1309-1581.2014.1.004.x
- KONDA (2011).*Türkiye Gençliği Araştırması*, İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Kurtaran, Y. (2009). *Türkiye Gençlik Çalışması Alanı İzleme Raporu* (Rap. No. Gençlik Çalışmaları Araştırma Raporları 4). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi
- Leigh, R. (2011) Dünya Gönüllülüğü Raporu, Küresel Rafah için Evrensel Değerler, Çev. Zarife Beliz, UNV. Türkiye.
- OECD (2015). *Participation in voluntary work and membership of groups and organisations for young adults* . *Participation in voluntary work and membership of groups and organisations for young adults* (sf. 1-6). OECD - Policy Division - Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. Retrieved from <http://www.oecd.org/els/family/database.htm>(2019, May 24).
- Özer, Y. E., Dr. (2011). Gençlerin Toplumsal Yaşama Katılımı ve Yerel Yönetimlerin Rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,26(1), 43-65.
- Palabıyık, H., Doç. Dr. (2011). Gönüllülük ve Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Üzerine Açıklamalar. *Yönetim Bilimleri Dergisi*,9(1), 87-114.
- Ritzer, G. and Stepnisky (2014). Sosyoloji Kuramları, Çev. Himmet Hülür, Ankara: deki yayınları.
- Sartre, J. P. (1967). Varoluşçuluk, Ekzistansiyalizm Bir Hümanizma mıdır?, Çev. Emin Türk Elçin, İstanbul: Ataç Kitapevi Yayınları, No: 110.
- Sartwell, C. (2000). Yaşama Sanatı, Çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Schopenhauer, A. (2008). Hayatın Anlamı, Çev. Ahmet Aydođan, İstanbul: Say Yayınları
- Sharma, R., Henneman, L., Qadri, A., & Vignoles, L. (n.d.). 2017 Global Youth Wellbeing Index. 2017 Global Youth Wellbeing Index (sf. 62,153-155). International Youth Foundation in partnership with Hilton.
- Tan, M. (1985). *Toplumbilime Giriş*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- World Giving Index 2014 (Rap.). (2014). A global view of giving trends. Charities Aid Foundation(CAF).
- Warth, A. (2013). Gençlerin Hayatla Başetme Stratejisi olarak Gönüllülük. *2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak-Gençlik Halleri*, Ed. Demet Lüküslü-Hakan Yücel, İstanbul: Efil Yayınları.
- Yentürk, N., Kurtaran, Y., Uran, Ş, Yurttagüler, L., Akyüz, A., & Nemutlu, G. (2006). İstanbul Gençliği – STK Üyeliği bir Fark Yaratıyor mu?(Rap. No. Gençlik Çalışmaları Araştırma Raporları 1). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi.